

אלו נערות פרק שלישי כתובות

ל.

עין משפט נר מצוה

א א (מיי) פ"א מהלכות
ענדה הלכה יג ופ"ג
מהלכות גניבה הלכה ב
טו"ט ח"ע ס"י (שג):

[א] [תוספתא ז"ק פ"ד]
שבעות ג. מניח ל:
פסחים טו. זב. [תוספתא
פ"ג תוספתא דמניח
פ"א] 3 ז"מ ק: ז"ב
קמ"ד: ע"ש פ"ו ג: ע"ש,
א קוטה ת: סנהדרין לו:
ע"ש, ד) ז"ל דכדונה,
ה] [יבמות טו: 1] 1 [לקמן
לו: 1] 1 (דף עב: ה) [יבמות
דף טו: 1] 1 (דף עט. ו) וס
ד"ה אלמלא" 1 ומנה"מ
אומר כי מלך בתוספתא
פרק אלו נערות ר' נחמיה
אומר הנה על אחריו ועל
אחריו אביו כי אין להם קנס
וכן היה עשה רבי נחמיה
בן הקנה י"ב ספתי,
ס] ולי"ג לתוך ד"כ מפקח
מתני מר' נחמיה לר' י
נחמיה איטריך לאוקמי חד
לחייבי לאוין ועשה וחד ללא
דכונה לשוק אכל חייבי
כרימות קיס ליה בדרכה
מיהיה וי"מ לקמן פסירין
אי כרבי נחמיה קטיל אחריו
משמע ונחמיה כרימות לא
מתקמא כותיה. מ"י,
ג] וי"ע חו"כ מניחה כה.
ד"ה ה"ל ותוס' ע"כ
ד"ה ה"ל, ט] והא דתנן
פ"ד דלכות) על כרחך
אמה מי היינו שאין לך אדם
שמינת להויו ע"כ ועוד
נראה לר"י דע"כ אמה מי
לעמד קאמר ונחמיה ע"כ
אמה מתו מ"כ אמה מי והוי
כחו הממסד להיות והמסד
לדון. מ"י, ט] ונחמיה
אמר לומר לר' נחמיה
היו מפרשים לא פסיקא
ליה. מ"י, ט] וי"ע חו"כ
קוטה ח: ונחמיה פת: ד"ה
מכפרים,

מוסף רש"י

הניחא לר' ישבב. אי
לאו כלל הוא אלף
לאפוקי מדרי' סימאי
דמפיק חד מחייבי לאוין
אמי ואמרינן דנכל
חייבי לאוין עושה ר"ע
ממוזין (קדושין סח.). אלף
אי טעמא דנפשיה
שפילמו דלמור הולך
ממוז (שם וכו' ע"ש שם
טז.). ר' נחמיה בן
הקנה היה עושה את
יום הכפורים כשבת
להשלומין. הילולק גרסי
ביום הכפורים ומתחייב
כה. פטור מן השלומין
נאילו הילוקי בשבת שחל
בשמיני בשבת מיתת ז"ד
דשפיק לן פטור מלשלם
דכתיב (שמות כה) ולא
יהיה אסון עושה יעשה, הא
אלף אסון יהיה לא עשה,
שפיק יו"ע שמתמו זבדי
שמים שנתקמס חיו וזכו
אסון הוא קדיק, שנאמר
(בדברים כג) וקדוה אסון
הכל פטור מלשלם (פסחים
כז. וע"ש ז"ב ושבוותן
ג). אף יום הכפורים
כרת מיתת ז"ד למי
(במילה ז). הכל בידי
שמים. ומשבות ומלכות
הכלים נאכלים, כול על ידי
גזירת שמים, חוץ מצננים
פחים. ז"ל, נתיב פחים,
חולי הכל על ידי חוס
מנו (ש"ס ג) עד שפית
היום (ש"ס ג): אף לניס
פחים, קור הטפס (ב"ב
קד): אף לניס והקור פח
ומוקש דרך עקש, פי בידו
הדגרי מלי להשמר מן
השנה, ויש מפרשים לניס
פחים קור וחוס (דשב"ס
ב"ב קמ"ד). והאמר רב
יוסף וכן תני רבי חייה.
המלא קאמר דלמור רב
יוסף מני בעלמא וכן מני
כי (סוטה ח).

אי לאפוקי מדרבי סימאי קאתי. תימה תיפשוט דרבי יצבב טעמא דנפשיה קאמר אליבא דמ"ד זכ"ק דיבמות (דף יג. ו) וס) הבא על יצבתו וזמר וזא אחד מן האחים על לרחה בעשה דהא תנן צפרק ר"ג (יבמות דף ז.) ר"ג אומר דלן בעילה אחר בעילה ע"כ רבי יצבב טעמא דנפשיה קאמר והוי התם כר' יצבב דלן קידושין תוספין צחיבי עשה ולהכי אין אחר בעילה כלום כדלמור התם בגמרא" אמתני' דלן אחר חלינה כלום אמר רב הונא אמר רב זו דברי ר"ע דלמור דלן קידושין תוספין צחיבי לאוין ומסתמא הכא אליבא דכ"ע מספקא ליה אי טעמא דנפשיה קאמר אי לאו לכך נראה לר"מ דגרסי' זכ"ק דיבמות (דף יג.) חד אמר זללא וזלא זה מוכיח ר"מ כההיא שמעמא דל"ג בעשה וכן פרי"ט דהיינו לאו שחלן לאחת דלמור קרא אשר לא יצנה כיון שלא צנה שז לא יצנה אחרת ה"כ כיון שצנה שום יצמה לא יצנה אחרת:

איבא בינייהו בעוזה ל"ג. פי' צנוגט בעולה שלא דרכה וקשה דפלונית דר"מ ורבי אלעזר היא צפרק הבא על יצבתו (יבמות דף נט. ו) וס) אי כסירה לכ"ג וה"ל למימר ולר"מ דלמור כסירה לכ"ג מאי איכא למימר כדקאמר ולר"ע דלמור כו' ואורי' דמ"ד פריך ספיר כדי לאוקומי ר"ש צן מנסיא שהא צבתא כר"ע סהיה רבו אלן צבה לא חייב אי פליג ר"מ אר"ש צן מנסיא ור"מ פי' דהכא לא מיירי בעולה מאחר אלף כ"ג שאנס צמלה גמורה ולא חשיבה ראויה לקיימה אע"ג דלמור זבצא על יצבתו אנוסת עלמו ומפיות עלמו לא ישא לא שאל נשוי מ"מ כיון דלמחלה לא ישא לא חשיבה ראויה לקיימה דלאי לא ישא היו מן המורה לק"ע ע"ג דאם נשא נשוי ה"ג אמר דוגרת ומוכת ען לא ישא ולא נשא נשוי אע"ג דהוי מן המורה

כדמוכח התם ועוד דקאמר התם (י) מתיר רבא ולו תהיה לאשה זאשה הראויה לו פרט אלמנה לכ"ג היכי דמי אילינא בדכדכרה מאי אריחא משום אלמנה תיפוק ליה הויח לא פירש בה משמע דבעלת עלמו אסורה לו מן המורה ור"מ לא בעלה:

חייבי עשה מצרי ואדומי. בתוך שלשה דורות דכתיב (דברים כג) דור שלישי יבא להם דור שני לא ולא הבא מכלל עשה עשה: הניחא. אי רבי יצבב האי כל שאין לו היתר ביאה דקאמר אליבא דר"ע לאו כללל כיל אלף לאפוקי מדרבי סימאי לחודיה אמת ואחייבי לאוין הוא דפליג לאוסופי חייבי לאוין ו) בכהונה

אבל שום חייבי עשה לא הוסיף: **ספיר**. מצינו למימר איכא צינייהו דשמעון דנפשיה קאמר כל שאין לו חייבי עשה: **אלף**. אי לאו אדרבי סימאי קאי וטעמא דנפשיה קאמר צנס ר"ע שכל שאין לו היתר ביאה צלשה זו הולך ממור מאי איכא למימר: **בעולה ל"ג**. שאין צה לאו דאלמנות וגירושין אלף עשה דבתולה יקח (ויקרא כה) ולא בעולה. וא"ת יש כלן לאו דונה לא אשכחנא תנא דלמור פנוי הבא על הפנויה עשהא וזה אלף ר' אלעזר (ה) (ה) ולית הלכתא כוותיה ואין וזה אלף הנבעלת לפסול לה. ובעולה שלא דרכה אריי דאי דרכה תו ליכא קנס: ומאי שאל. האי עשה משאר עשה דמורה ציה ר"ע: **דבזה ליה עשה שאינו שיה כלל** שאינו נוהג אלף כ"ג אלף עשה דמצרי ואדומי נוהג בכל הקהל: **הא נמי יש צה הויא**. המקדש אשה צימי נדומה מקודשת: ולאפוקי מדרי' נחמיה. מתני' דמחייב תשלומין לבא על אחותו ואע"פ שמתחייב כרת צבילתו מפקח מדרי' נחמיה: **אם יוס הכפורים כשצב**. לפטור מדלוקי את הגדיש ביום הכפורים כאליו היליקו צצבת: **מה צבת**. שהוא מיתת צ"ד: **פטור מן השלומין**. דמתן צמתני' גבי צא על צמו ויליק לה מולא יהיה אסון ענוש יענש: **אף יוס הכפורים**. שהוא צבת מיוצ נפש הוא זו ופטור מן השלומין: **אסון וזיה אדם**. ולא יהיה אסון דמשמע צמיתת צ"ד למימר דהיכא דליכא מיתת צ"ד משלם דמי ולדות: **אסון בידי שמים**. וקראהו אסון: **לניס פחים**. קור וחוס: **בידי שמים**. אם באים פורעניות על האדם גזירת המלך הוא: **חוץ מצינים ופחים**. שפעמים צבאין דשפיעה: **בידי אדם יניחו**. שלא מגזירת מלך: **דורת**

הב"ב מורים בבא ע"ה הגדה שמשלם קנס. תימה לר"י מלן דר"ש צן מנסיא מורה צה דלמלא כר' נחמיה צן הקנה ס"ל דחייבי כריתות פטורים מן השלומין ומיהו ר"ש התימני ע"כ לית ליה דר' נחמיה מדיאטריך למעוטי חייבי כריתות מולו תהיה לאשה אשה שיש צה יהיה דע"כ לא איטריך למעוטי אלף חייבי כריתות דחייבי לאוין ס"ל צפוק החולן (יבמות דף מט. ו) וס) דלית צהו יהיה אלף מר"ש צן מנסיא קשה מלן דלית ליה דר' נחמיה ועוד אפי' ר"ש התימני דלמלא אית ליה דר' נחמיה ואיטריך למעוטי מולו תהיה לאשה יצמה לשוק דלן קידושין תוספין צה לכ"ע כדלמור זבצאה רבה (סס דף צג: ו) וס) וי"ל דרב חסדא ס"ל דלן שום מנה סובר כרבי נחמיה ולה"ק ולאפוקי כו' וצנוגט' פירש דלמנת' קאי דמפקח מדרי' נחמיה ומיהו מני"ל דמפקח מיניה דלמלא מודה ר' נחמיה לחייבי כריתות יש להן קנס דרבינהו קרא חד לחייבי לאוין וחד לחייבי כריתות ולר"ע נחמיה דמפקח מתני' מדרי' נחמיה דלן קידושין תוספין צחיבי אין איכא לאוקומי הך תרי רבינו חד לחייבי עשה וחד לחייבי לאוין אלף חייבי כריתות לר' נחמיה לא" ונראה לרשב"א לתרן ע"ד מ"מ מפקח מתני' מר' נחמיה דלר' נחמיה אין חילוק צין חייבי כריתות לחייבי מיתות צ"ד או מאסון אסון או כדדריש רבא כרת שלי כמיתה שלכם ואם יש קנס לר' נחמיה צחיבי כריתות יש ג"כ צחיבי מיתות צ"ד ומתני' קתני צא על צמו פטור: **הב"ב בידי שמים** חוץ מצנינים פחים. והא דלמרי' (שבת דף זב.) לעולם אל יעמוד אדם במקום סכנה אלמלא יכול לשמור עלמו מן הפורענות וכן קור נטוי דאסור לעבור תחתיו התם מן הפשיעה יכול לשמור עלמו דהא ודאי צבדו להמית עלמו אלכל כשמניצין עליו מן השמים בלחוס אי אפשר לו לשמור אלכל צנינים פחים לעולם אל יצואו עליו צלחוס אם רואה ליהר ור"מ והא דרשינן (ב"מ דף קז:) והסירי ה' ממך כל חו"ה לו יניח אלמלא דצדי שמים הוא וי"ל דהיינו שיהם הקצ"ה עולמו או יתן לו מלצושים ולא יטריך ליהר ור"מ והא פחים בידי שמים הוא כדלמרי' צבצבית רבה דפרשה ע"י א"ל אנטוניוס לרבי זלי עלי א"ל רחמנא שויצב מנינא א"ל דא ללוחא היא יתיר חד סכו ונינא אלף א"ל שמתזב משרבא א"ל הא כדו ללוחא דכתיב אין נסתר מחמתו וי"ל דקרא כתיב צבוצרי דרכים או צמלמנה דרך שהמלכיס עושים דצדך אין אדם יכול ליהר מן החוס אלכל אם רואה ליצב צבית של צנינים או יכנס צמרתך ויש מפרשים דצנינים פחים חדא מילתא היא כלומר צנינים שהם פחים לאדם לשון פח ומוקש ואינו כן דצפ"ק דמסכת ע"י (דף ג: ו) וס) מייית לה [אהא דכתיב ותעשה אדם כדגוי הם מהן דגים צנים כיון שקדחה עליהן חמה מיד ממים] אף צני אדם כיון שקדחה עליהם חמה מיד ממים] והא דלמור (בבב"ב דף לג:) הכל צידי שמים חוץ מיראת שמים אין ענינו לכאן דהתם קאי על הולך צמעי אמו (מה נז): שגזרין אס יאה עני או עשיר גבור או חסד טפס או חסד אלכל דיקק ורשע ל"ג והכא מיירי צמאורעות הצלות על האדם (י) מיי"ח שחרב בית בו'. וא"ת אמאי לא נקט מ' שנה קודם שחרב צהמ"ק דמ' שנה קודם שחרב גלתה סנהדרין כו' שלא דנו דיני נפשות וי"ל דלפעמים לצורך שעה היו חוזרין סנהדרין ללשכת הגזית ולהכי לא פסיקא ליה למיתני מ' שנה קודם שחרב ור"מ וא"ת א"כ מאי פריך צפרק היו צדוקין (פאהד"ק דף מה.) גבי מעשה צדק ר' יוחנן צן זכאי צעוקאי תאנים ופריך מי הוה צסנהדרין והא מניח כל שנותיו של רבן יוחנן צן זכאי מלא ועשרים שנה מ' עסק צפרקמטיח ומ' למד ומ' לימד ותניא מ' שנה קודם שחרב גלתה סנהדרין כו' והשתא מאי קטיל ליה כיון דלפעמים היו חוזרין ודנין וי"ל דרבן יוחנן צן זכאי צדק צעוקאי תאנה אמעשה דלחינה היה ומשום דיני נפשות דלחינה לא היו חוזרין לעולם דעיקרם לא גלו אלף משום רחינה דחו דנפשי רוחים כדלמרינן צפ"ק דמסכת ע"י (דף ט: ו) וס) וי"מ דלהכי נקט משחרב צהמ"ק משום קודם לכן אע"פ שגלו היו בגדי כהונה מכפרים על מזיד דלא אמרו ציה כדלמרינן צפרק יש צברכין (ערכין דף טו. ו) וס) ואין נראה דהא צימי שמעון צן שטיח היה בגדי כהונה והיה דין ארבע מיתות כדלמרינן צפרק אחד דיני נפשות (פאהד"ק דף לו: ו) וס) אר"ש צן שטיח אראה צמלמנה אלף לא רחינה אחד שרן אחר חזרה וכו' ר"ע ע"ש וצנוגט נש ופריך ור"מ צר נש הוא ארי בר חייא אע"פ צצנטו סנהדרין כו' ועוד אמר (מתת י) מרשעים יאל רשע כו' ה"ס עתס צצנון צצמה"ק קיים אריי מדקאמר ונמלא מני חזר ויהי א"ל:

תוספות ר"ד

מתני' דלא כרי"ב צן הקנה. פירוש מתני' דמחייב קנס לבא על אחותו ואע"פ שמתחייב כרת בביתא. הנתיא ר"י [בן הקנה] היה עושה יו"ע כשבת השלומין. פי' לפטור ממדליק את הדגיש ביה"כ כאילו היליקו בשבת מה שבת שיהא מיתת בי"ד פטור מתשלומין כדמתן מתני' לקח בבא על בתי וילפי לקח מולא יהי אסון. אף יו"ע כשהוא בכרת מתחייב בנפשו ופטור מן השלומין. מ"ס דרי"ב. אמר אביי נאמר אסון בידי שמים. פי' קראהו אסון ונאמר אסון בידי אדם ואם אסון יהיה מה אסון הנאמר בידי אדם פטור מן השלומין. פי' דמשמע במיתת בי"ד למימר היכא דליכא מיתת בי"ד משלם דמי ודלות. אף אסון האמור בידי שמים פטור מן השלומין:

מתני' דלא כרי"ב צן הקנה. פירוש מתני' דמחייב קנס לבא על אחותו ואע"פ שמתחייב כרת בביתא. הנתיא ר"י [בן הקנה] היה עושה יו"ע כשבת השלומין. פי' לפטור ממדליק את הדגיש ביה"כ כאילו היליקו בשבת מה שבת שיהא מיתת בי"ד פטור מתשלומין כדמתן מתני' לקח בבא על בתי וילפי לקח מולא יהי אסון. אף יו"ע כשהוא בכרת מתחייב בנפשו ופטור מן השלומין. מ"ס דרי"ב. אמר אביי נאמר אסון בידי שמים. פי' קראהו אסון ונאמר אסון בידי אדם ואם אסון יהיה מה אסון הנאמר בידי אדם פטור מן השלומין. פי' דמשמע במיתת בי"ד למימר היכא דליכא מיתת בי"ד משלם דמי ודלות. אף אסון האמור בידי שמים פטור מן השלומין:

תורה אור השלם

1. ובי יצבב אנשינו ונגפן אשה קרה וצבאו יקדיה ולא יקדיה אסון ענוש יענש באשר ישית עליו בעל האשה וקראו יקראו בפללים: שמות כא כב 2. ויאמר לא ירד בני עמכם כי אהיו מת והוא לבדו נשא ויקראוהו אסון בדרך אשר תלכו בה וירודקתם את שביתי בגן שאולקו:

בראשית כב דף אפר: צנינים פחים בדרך עקש שומר נפשו ירדק מיהו: משה כב

גליון הש"ס

גב' איבא בינייהו בעוזה ל"ג. פי' ע"כ מה פסוק מה ע"כ תודיה אלל:

הגהות הב"ח

(א) רש"י ד"ה בעולה וכו' אלף ר' אלעזר ולי"ג צ"ב ובענות נישט ע"כ. מסכת דלף אליבא דר"מ דמסתק לה צמלמנה ע"ש: